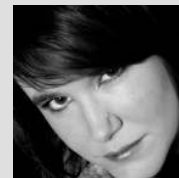

Ionica Smeets

wetenschapsjournalist, Leiden

i@ionica.nl

Het keerpunt van Eduard Looijenga

Eigenlijk is het allemaal niet zo anders in China

In 2009 reist wiskundige Eduard Looijenga (1948) voor het eerst naar China als jurylid van een wiskundecompetitie. Looijenga raakt erg onder de indruk van het niveau van de wiskunde in China en het gevoel dat alles daar in opbouw is. Na zijn emeritaat verhuist hij naar Beijing om te gaan werken bij het Mathematical Sciences Center. Looijenga ziet zijn vertrek niet als een keerpunt: "Het is min of meer hetzelfde werk als ik deed aan de Universiteit Utrecht. Ik doe nog steeds wat ik graag doe."

Hoe reageerde u toen u de eerste keer werd uitgenodigd om naar China te komen?

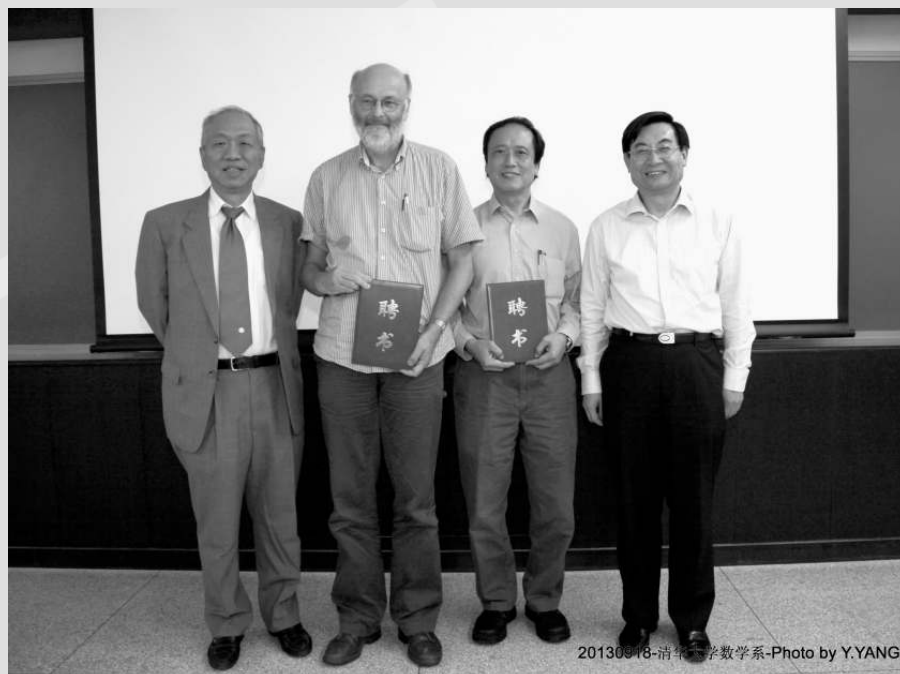
"Dat liep een beetje vreemd. Ik was de prullenmand van mijn mailbox aan het legen toen ik ineens een mail aantrof van Shing-Tung Yau, de eerste Chinese Fieldsmedailist. Dat was schrikken, ik vroeg me af wat voor mails er nog meer in de prullenmand belandden. Ik wist ook niet wat ik van die uitnodiging moest denken. Eerst leek het alleen om de opening van een instituut te gaan, en ik aarzelde. Er was geen wetenschappelijk programma en ik wilde niet alleen gaan om die opening luister bij te zetten. Maar toen kwam er een tweede mail waaruit bleek dat er ook een lidmaatschap van een jury bij hoorde, van de zogenaamde Yau-award voor scholieren. Dat leek me een stuk aantrekkelijker en ik besloot te gaan. Ook omdat ik nog nooit in China was geweest. Het was een grote verrassing hoe hoog het niveau van de scholieren was."

Overwoog u toen al om na uw emeritaat naar China te gaan?

"Nee, daar was ik niet mee bezig. Toen het emeritaat eraan kwam, vroeg ik me wel af wat ik met de rest van mijn leven wilde doen. Ik had nooit gedacht dat dit zou kunnen,

maar toen ze me vroegen, vond ik het helemaal geen gek idee. Je plant je leven niet, dingen overkomen je. Nu doe ik iets dat ik altijd al leuk heb gevonden: niet alleen onderzoek, maar ook juist het onderwijs. Die kans

krijg ik hier. Er wordt hier in China duidelijk iets opgebouwd, het is mooi om daarbij betrokken te zijn. Overigens is het heel curieus dat de mail waarin ze me een baan aanboden óók was kwijtgeraakt. Ik kreeg ineens een mail van de directeur van het instituut dat ze me een beter aanbod wilden doen. Terwijl ik niets wist van een aanbod. Toen bleek dat ik twee maanden daarvoor een mail van Yau met een aanbod voor een positie had gekregen. Zij dachten waarschijnlijk dat ik een heel goede onderhandelaar was.

Eduard Looijenga tijdens zijn 'welkomstceremonie' in Beijing

20130818-清华数学系-Photo by Y.YANG

Toen moest ik even goed nadenken over het aanbod. Natuurlijk ging dat niet om het geld, ik moest vooral samen met mijn vrouw beslissen of we wilden vertrekken. Het is in zekere zin een avontuur, maar een avontuur zonder al te grote risico's. Ik ben tenslotte gepensioneerd, dus als het in Beijing toch niet goed meer bevalt, dan kan ik van de ene op de andere dag stoppen en teruggaan. Mijn contract loopt tot ik 74 ben. Ik weet niet of ik dat volhoud. Je weet niet hoe goed het geestelijk en lichamelijk welzijn nog is tegen die tijd."

Werkt u daar aan de universiteit?

"Ik ben verbonden aan het Mathematical Sciences Center van de Tsinghua Universiteit. Het centrum staat in principe los van de universiteit, maar de mensen die er werken geven er wel college. De bedoeling is om de wiskunde-afdeling van de universiteit een soort boost te geven. Je hebt twee universiteiten vlak bij elkaar liggen, de Peking Universiteit en die van Tsinghua, daartussen is een gezonde rivaliteit. Een beetje zoals tussen Harvard en MIT. Het zijn allebei topuniversiteiten, maar hen trof een heel verschillend lot tijdens de culturele revolutie. De Peking Universiteit is er min of meer ongeschonden doorgekomen, maar bij Tsinghua is er destijds heel rigoureuze afstand genomen van elk zuiver wetenschappelijk onderzoek. Die mensen zijn weggestuurd, waarschijnlijk naar het platteland om aardappelen te rooien. Dat gebeurde ruim veertig jaar geleden, maar die effecten zijn nog steeds voelbaar. Men hoopt nu het instituut weer op te bouwen en Chinezen die in het buitenland carrière hebben gemaakt te verleiden om terug te komen."

Zijn de studenten anders dan in Nederland?

"Er is een ander arbeidsethos. Mijn college was bijvoorbeeld ingepland voor maandagochtend, de eerste dag van de week en dan gelijk om acht uur 's morgens. Dat vond ik wel wat veel van het goede en ik vroeg de administratie om het college te verplaatsen. Het tweede dat me werd aangeboden waren avondcolleges tot acht uur 's avonds. Ook dat werd me een beetje te gortig en dat is veranderd, maar het geeft aan dat de studenten van acht uur 's morgens tot acht uur 's avonds beschikbaar zijn om college te lopen. Een half etmaal per dag. De onderwijstaak is niet zwaarder dan ik gewend ben, maar een vak met vier uur college per week had ik heel lang niet gedaan. Ik geef een inleidend vak aan masterstudenten, maar de

beste studenten zijn bachelorstudenten. Zij hebben de ambitie om na hun bacheloropleiding verder te studeren aan een topuniversiteit in de Verenigde Staten."

Dus de masterstudenten die overblijven in China zijn zeker niet zo goed?

"Ik heb over kwaliteit niets te klagen, ook dat zijn nog heel goede studenten. De Peking Universiteit en Tsinghua Universiteit kunnen samen jaarlijks ongeveer zesduizend studenten aannemen. Het aantal aanmeldingen overstijgt de miljoen. Het is me nog steeds onduidelijk hoe ze de selectie doen. Het lijkt me ondoenlijk om alle aanmeldingen serieus te bekijken. Maar de studenten die in de zaal zitten zijn dus erg goed."

U geeft uw colleges in het Engels, spreekt u wel Chinees?

"Nee, en dat zie ik ook niet gauw gebeuren. Ik blijf het proberen, maar ik maak me daar niet al te veel illusies over. Op mijn leeftijd gaat het ook minder makkelijk. Je moet bij het Chinees zoveel leren voor je een zinnetje goed kunt begrijpen of uitspreken. Allereerst zijn er de karakters: pakweg vijftienghonderd die regelmatig gebruikt worden en duizend die iets minder gangbaar zijn. Een ontwikkelde Chinees kent die allemaal, maar ze worden niet even vaak gebruikt. Als je er een stuk of vijftig kent, dan herken je al de helft van de karakters die je om je heen ziet. De karakterfrequentie piekt daar. En dan komt de uitspraak er nog eens bij. Chinees is een toontaal; elk karakter kan op verschillende manieren worden uitgesproken. Er zijn vier tonen en dat let erg nauw. Als je bijvoorbeeld een taxichauffeur instructies geeft om naar de Tsinghua Universiteit te gaan dan moet je de naam Tsinghua een aantal keren herhalen voor zo'n man het ineens begrijpt: "Ah, Tsinghua". Terwijl jij zelf denkt dat je het de hele tijd al zo uitsprak. Het is opmerkelijk hoe goed de studenten Engels spreken. Ik ga ervan uit dat de energie die hen dat kost, vergelijkbaar is met de moeite die ik moet getroosten om het Chinees machtig te worden."

Hoe is de status van wiskunde aan de universiteit?

"Het is voor mij moeilijk om specifiek iets over wiskunde te zeggen. De academicus in het algemeen heeft in China een wat hogere status dan in Nederland. Dat hangt samen met het confucianisme, dat veel waarde hecht aan geleerdheid. Dat zie je aan veel

dingen. In september zag ik op de campus bijvoorbeeld allemaal studenten lopen met bossen bloemen. Dat vond ik opmerkelijk, maar ik schonk er verder geen aandacht aan. Tot ik de volgende dag zelf zo'n bos bloemen kreeg van een oud-student die me vertelde dat het *teacher's day* was. Dat zie je in Nederland niet zo snel gebeuren."

Wat heeft u het meest verbaasd in China?

"Eigenlijk dat het allemaal niet zo anders is. Je verwacht dat je terecht komt in een wereld die volstrekt anders is dan de onze, maar ik ontdekte dat de verschillen veel kleiner zijn dan ik me had voorgesteld. Als je op die campus rondloopt, dan zie je natuurlijk allemaal Chinese studenten. Maar hun manier van kleden, hun gedrag, dat ze voortdurend op mobieltjes kijken, dat is allemaal hetzelfde als in Nederland. Het soort mails die je van het wiskunde-instituut krijgt zijn ook vergelijkbaar met wat je in Nederland ziet. De dingen worden niet zoveel anders aangepakt. Wel is het hele idee van privacy volstrekt onderontwikkeld. Het wachtwoord bij mijn e-mailaccount was de datum dat het instituut begon, waarschijnlijk had iedereen hetzelfde wachtwoord. De collegezaal hangt vol met camera's. Ik was al gewaarschuwd dat ik altijd op tijd moet zijn bij mijn colleges, anders kunnen studenten me rapporteren bij de leiding. Die studenten doen dat niet zo gauw, maar ik stond toch wel even gek te kijken naar alle webcams in de collegezaal. Even verderop houdt iemand in een controlekamer via allemaal grote schermen in de gaten wat er gebeurt in alle collegezalen."

Vindt u dat niet ongemakkelijk?

"Ik vind het geen goed idee, maar ik vrees dat ik geen keus heb."

Zou u collega's aanraden om na hun emeritaat naar Beijing te komen?

"Iedereen zit anders in elkaar. Maar wat heb je te verliezen? Je kunt het gewoon proberen en als het na een jaar niet bevalt, dan ga je terug." ↵

Zie ook Eduard Looijenga's verslag van zijn eerste bezoek aan China: 'Opklaringen in het Oosten', NAW 5/11, juni 2010.

Heeft u een goede suggestie voor een (Nederlandse) wiskundige met een bijzonder keerpunt in zijn of haar carrière? Stuur dan een e-mail naar i@ionica.nl.